

Ἀνάμεσα στοὺς καλλιτέχνες ποὺ συναναστρεφόταν ἐκεῖνη τὴν ἐποχὴ ὁ Λίστ ἦταν κι' ὁ Ἐκτωρ Μπερλιόζ. Γνωρίστηκαν περὶ τὰ τέλη τοῦ 1830, τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ συνθέτης τῆς **Φανταστικῆς Συμφωνίας** ἐτοιμαζόταν νὰ φύγει γιὰ τὴ Ρώμη. Ὁ Λίστ παρουσιάστηκε στὸν Μπερλιόζ τὴν παραμονὴ μιᾶς συναυλίας, ὅπου ἐκτελέστηκαν ἡ καντάτα **Σαρδανάπαλος** κι' ἡ **Φανταστικὴ Συμφωνία**, κι' ὅπου ὁ μελλοντικὸς φίλος κι' ἀντίπαλος τοῦ Γάλλου δασκάλου διακρίθηκε, καθὼς ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Μπερλιόζ σι' **Ἀπομνημονεύματά** του, «γιὰ τὰ χειροκροτήματα καὶ τίς ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις του.»

Ἦταν ἄρα ἀπὸ τοῦ 1830 ὁ Λίστ ἔγραψε τὴν πρώτη ἀπὸ τίς μεγάλες μεταγραφές του ὀρχηστρικῶν ἔργων, ποὺ ἀποτελοῦν ἓνα τόσο ἐνδιαφέρον μέρος τῆς παραγωγῆς του: τὴ μεταγραφή τῆς **Φανταστικῆς Συμφωνίας** του. Ἦταν μιὰ ἐκδήλωση μὲ τριπλὴ σημασία: πρῶτα—πρῶτα ὁ Λίστ παρουσίαζε σ' αὐτὴ μιὰ τέλεια κατανόηση τῆς τεχνικῆς τοῦ πιάνου· ἀντικαθιστοῦσε τίς χλωμές καὶ φτωχὲς μεταγραφές ὀρχηστρικῶν ἔργων ποὺ παρουσιάζονταν ὡς τότε μὲ ἀξιῶσεις διασκευῆς γιὰ πιάνο, μ' ἓνα καινούργιο, πρωτότυπο καὶ ρωμαλέο στυλ. Αὐτὸ τὸ στυλ, ποὺ πετύχανε ἀπὸ τὸ πιάνο ἐφὲ ἰσοδύναμα μὲ τὰ ἐφὲ τῆς ὀρχήστρας, ὁ Λίστ τὸ χρησιμοποίησε καὶ στίς ἄλλες του μεταγραφές καθὼς καὶ στὰ μεταγενέστερα μεγάλα πρωτότυπα ἔργα του. Ἦταν, στὴ μεταγραφή αὐτὴ, μάντευε κανεῖς τὴν πραγματικὴ μουσικὴ μεγαλοφυΐα, ποὺ μόνη αὐτὴ ἐπέτρεψε στὸ Λίστ νὰ μεταφέρει τόσο περίτεχνα ἀπὸ τὴν ὀρχήστρα στὸ πιάνο, ἀναδημιουργῶτας το πραγματικά, τὸ ἔργο τοῦ Μπερλιόζ. Τέλος, ἡ δυσκολία τῆς ἐκτέλεσης αὐτῆς τῆς μεταγραφῆς ἦταν τέτοια, ὥστε μονάχα τὸ γεγονός πὼς μποροῦσε νὰ τὴν ἐκτελεῖ ὁ Λίστ, μαρτυροῦσε τὴν ὑπεροχὴ του πάνω σ' ὅλους τοὺς ἄλλους βιρτουόζους τῆς ἐποχῆς του.

Πρέπει νὰ προσθέσουμε ἀκόμη πὼς ὁ Λίστ, ὄχι μονάχα ἔγραψε αὐτὴν τὴ διασκευὴ ἐντελῶς ἀνιδιοτελῶς, ἀλλὰ καὶ τὴ δημοσίευσε μὲ δικά του ἔξοδα. Ἦταν ἡ πρώτη ἀπὸ τίς μεγάλες καὶ πολυάριθμες ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε στὸν Μπερλιόζ· κι'

αυτή ή πρωτοβουλία του στάθηκε έξαιρετικά ώφέλιμη στό Γάλλο συνθέτη.

Τήν ίδια εποχή, ό Λίστ γνώρισε τό Σοπέν, γιά τόν όποϊον ένωσε άμέσως μιá άπεριόριστη στοργή, πού δέ διαψεύστηκε ποτέ. Κανένα άίσθημα άντιζηλίας δέν τάραξε τή βαθειά φιλία πού ένωσε τούς δύο μουσικούς. Ό Λίστ θαύμαζε πολύ τή μουσική τοῦ Σοπέν και πάσχιζε νά τήν κάνει εύρύτερα γνωστή· άργότερα άφιέρωσε στόν Πολωνό συνθέτη ένα βιβλίο όπου άνέλυε περίφημα τά προτερήματα αυτής τής μουσικής κι' άπαιτούσε άπό τό κοινό ένα πιό ένθουσιώδη θαυμασμό.

Ή τέχνη τοῦ Παγκανίνι είχε άσκήσει στό Λίστ μιá άναμφισβήτητη επίδραση, πού έκδηλωνόταν άποκλειστικά με άναζητήσεις πάνω στην τεχνική τοῦ πιάνου. Ή επίδράσεις τοῦ Μπερλιόζ και τοῦ Σοπέν ήταν επίσης βαθιές, με διαφορετικές, και συντέλεσαν άίσθητά στη διαμόρφωση τής δημιουργικής του προσωπικότητας.

Τά έργα ίδίως τοῦ Σοπέν επέδρασαν στό Λίστ κατά δύο τρόπους: πρώτα, άπό τήν άποψη τής τεχνικής, ό Λίστ έπώφελήθηκε έκδηλα άπό μερικούς νεωτερισμούς γραφής πού δημιούργησε ό Σοπέν κι' υιοθέτησε τό κατ' έξοχήν έλεύθερο κι' έκφραστικό παίξιμο τοῦ Πολωνοῦ πιανίστα. Μά και τίς άρμονικές τολμηρότητες κι' άκόμη τά έντελώς έλεύθερα μελωδικά εύρήματα πού χαρακτηρίζουν τήν τέχνη τοῦ Σοπέν θά τίς ξαναβρομε στις συνθέσεις τοῦ Λίστ, καθώς κι' αυτά τά πλούσια άραβουργήματα, αυτό τό διακοσμητικό μουσικό πλέγμα πού είχε δημιουργήσει ό Σοπέν γιά νά στολιζει τίς θαυμάσιες έννοήσεις τής φαντασίας του.

Χάρη στις διάφορες καλλιτεχνικές και ήθικες επίδράσεις πού είχε ύποστεί ό Λίστ εκείνη τήν εποχή, ή καλλιτεχνική του προσωπικότητα έξελίχθηκε σημαντικά· παράλληλα τό ταλέντο του είχε ώριμάσει με τή μελέτη. Ό Λίστ έγινε όχι μονάχα ένας άσύγκριτος έκτελεστής άπό άπόψεως τεχνικής κι' ό πιό λαμπρός πιανίστας τής εποχής του, αλλά κι' ό άξιος έρμηνευτής των ώραιότερων έργων τοῦ Μπετόβεν, πού ήταν ως τότε άπρόσιτα γιά τούς περισσότερους βιρτουόζους. Σύγκαιρα είχε

συγκεντρώσει ἐντός του τις δυνάμεις πού θά τοῦ ἐπέτρεπαν ν' ανανεώσει ἐντελῶς τήν τέχνην τοῦ πιάνου καί, λίγο ἀργότερα, νά ἐξισωθεῖ μέ τούς μεγαλύτερους δημιουργούς τῆς μουσικῆς.

Στά 1835, ὁ Λίστ ἔφυγε γιά τήν Ἑλβετία, ἀπ' ὅπου ἔφερε ὀλόκληρη συλλογή ἔργων γιά πιάνο, σά ὅποια ἄρχισε νά ἐκδηλώνεται μέ σιγουριά αὐτή ἡ πρωτοτυπία τῶν εὐρημάτων του πού τήν προώθησε τόσο μακριά. Τήν ἴδια ἐποχή, ἔγραψε ἐπίσης, γιά τή **Μουσική ἔφημερίδα τοῦ Παρισιοῦ**, μιὰ σειρά πολὺ περιεργων ἄρθρων, πού ἦταν γεμάτα ἀπό σωστές ἰδέες σχετικά μέ τήν κατάσταση τῶν καλλιτεχνῶν. Εἶναι χρονολογικά ἡ πρώτη ἀπό τις κριτικές ἐργασίες τοῦ Λίστ, πού θ' ἀποτελέσουν σιγά—σιγά ἓνα ἐξαιρετικά σημαντικὸ σύνολο.

Στις ἀρχές τοῦ 1836, ὁ Λίστ ξαναγύρισε στὸ Παρίσι, ὅπου ἀπὸ καιρὸ, ὁ πιανίστας Τάλμπεργκ εἶχε ἀποκτήσει μιὰ λαμπρὴ φήμη. Ἀμέσως τότε σχηματίστηκε μιὰ μερὶδα, πού ἐπεχείρησε ν' ἀντιτάξει στὸ Λίστ τὸν Τάλμπεργκ. Κι' εἶναι περιεργὴ ἡ ἱστορία αὐτοῦ τοῦ σύντομου καί ζωηροῦ ἀνταγωνισμοῦ, πού τέλειωσε μέ τήν ἀναμφισβήτητη νίκη τοῦ Λίστ. Ὅταν ὁ Λίστ ἐπέστρεψε στὸ Παρίσι, ὁ Τάλμπεργκ μόλις εἶχε φύγει γιά τὴ Βιέννη· ὁ Λίστ περιορίστηκε νά δώσει δυὸ μονάχα ἰδιωτικές συναυλίες καί ξαναγύρισε στὴν Ἑλβετία. Μὰ πρὸς τὸ τέλος τῆς χρονιάς ἐπέστρεψε στὸ Παρίσι γιά νά συμμετάσχει σὲ μιὰ συναυλία πού εἶχε διοργανώσει ὁ Μπερλιόζ· κι' αὐτὴ ἡ συμμετοχὴ του θέρμανε τὴν ψυχρότητα τοῦ κοινοῦ. Μὰ σὲ λίγο, ἡ ἐπιστροφή τοῦ Τάλμπεργκ στὸ Παρίσι συδαύλιζε τὸν ἀγῶνα ἀνάμεσα στις δυὸ μερίδες. Ὁ Τάλμπεργκ φρόντισε ν' ἀναδείξει ὅσο μπορούσε καλύτερα σὲ κάποια συναυλία τὰ ἐπιφανικά του χαρίσματα· μὰ ὁ Λίστ, ἐκτὸς τοῦ ὅτι παρουσίαζε ἓνα ταλέντο θαυμαστὸ τόσο σὰν βιρτουόζος ὅσον καί σὰν αὐτοσχεδιαστής, ἔδωσε τέσσερες ἀξιωμαθημόνευτες μουσικὲς βραδίες ἀφιερωμένες σ' ἔργα τοῦ Μπετόβεν, γιά πιάνο καί γιά μουσικὴ δωματίου καί διαρκῶς ἔδειχνε δείγματα μιᾶς μουσικῆς ἀντίληψης πού δὲν τὴν εἶχε ὁ ἀντίπαλός του. Πολλὰ ἄρθρα

γράφηκαν τότε υπέρ ή κατά τοῦ Λίστ καί τοῦ Τάλμπεργκ, ὡς πού ή πριγκήπισσα Μπελτζιογιόζο εἶχε τήν ἔμπνευση νά προκαλέσει μιὰ συνάντηση, στήν ἴδια συναυλία, αὐτῶν τῶν δύο βιρτουόζων.

Σ' αὐτή τους λοιπόν τή συνάντηση συμφιλιώθηκαν κι' ἔδωσαν τέλος στόν ἀνταγωνισμό τους, παρ' ὄλο πού οἱ διενέξεις συνεχίστηκαν ἀνάμεσα στούς ὁπαδοῦς τοῦ Τάλμπεργκ καί στούς ὁπαδοῦς τοῦ Λίστ.

Ἦστερα ἀπ' αὐτό τό ἐπεισόδιο, ὁ Λίστ ἔμεινε γιά λίγο στό Νοάν, στό σπίτι τῆς Γεωργίας Σάνδης, ὅπου ἔγραψε τίς ἀξιόλογες διασκευές του γιά πιάνο πολλῶν συμφωνιῶν τοῦ Μπετόβεν καί πολυάριθμων μελωδιῶν τοῦ Σοῦμπερτ. Εκείνη τήν ἐποχή, οἱ συμφωνίες τοῦ Μπετόβεν δέν εἶχαν διαδοθεῖ τόσο ὅσο διαδόθηκαν ἀπ' ὅταν τίς διασκεύασε ὁ Λίστ γιά πιάνο. Οἱ ὀρχήστρες πού ἦταν ἱκανές νά τίς ἐκτελέσουν ἐσπάνιζαν. μὰ ὁ Λίστ στάθηκε ἕνας ἀπ' αὐτούς πού συντέλεσαν κατά τόν πιό ἀποτελεσματικό τρόπο στό νά κάμουν κοσμοαγάπητα τά ἐννιά ἀριστουργήματα τοῦ μεγάλου δασκάλου. Τήν ἴδια σχεδόν ὑπηρεσία προσέφερε καί στή μνήμη τοῦ Σοῦμπερτ.

Λίγο ἀργότερα, ὁ Λίστ ἔφυγε γιά τήν Ἰταλία. Στά 1837 ἔγραψε στό Μπελάτζιο τό πρῶτο ἀπό τά μεγάλα ἔργα πού ἀνάδειξαν τή δημιουργική του ἰδιοφυΐα, τή Fantasia quasi Sonata, ἔμπνευσμένη ἀπό τή μελέτη τοῦ Δάντη. Σύγκαιρα σχεδόν, σύνθετε τίς δώδεκα μεγάλες **Σπουδές ὑπέροχης ἐκτέλεσης**, πού τό γράψιμό τους ἦταν ἐντελῶς καινούριο καί τολμηρό, κι' ἐπί πλέον μαρτυροῦσαν, μιὰ ἀσυνήθιστη δύναμη ἔμπνευσης. Ταυτόχρονα σχεδόν, τέλειωνε τίς **Σπουδές ἔμπνευσμένες ἀπό τά Καπρίτσια τοῦ Παγκανίνι**, πού ἀναφέραμε ἤδη.

Κατά τήν διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ του, τοῦ ἦρθε ή εἶδηση μιᾶς τρομερῆς πλημμύρας πού ἔγινε στήν Οὐγγαρία. Ἀμέσως τότε φεύγει καί πάει στή Βιέννη, ὅπου δίνει συναυλίες υπέρ τῶν θυμάτων τῆς καταστροφῆς· ὕστερα συνεχίζει τήν περιοδεία του στήν Ἰταλία.

Ἐκείνη τήν ἐποχή, στή Γερμανία κι' ἄλλοῦ, λογάριαζαν

νά στήσουν ένα μνημεῖο στὸν Μπετόβεν σὲ μιά ἀπὸ τίς πλατεῖες τῆς γενέτειράς του. Οἱ κατάλογοι ἐγγραφῆς, πού εἶχαν ἀνοίξει ἀπὸ πολὺν καιρὸ, ἀριθμοῦσαν ἐλάχιστους εἰσφορεῖς. Ὅταν τόμαθε ὁ Λίστ ἀγανάχτησε τόσο πολὺ, ὥστε ἔγραψε στὴν ἐπιτροπὴ τοῦ ἑράνου, ὅτι προσφερόταν νά καταβάλει μόνος του ὅλο τὸ χρηματικὸ ποσὸν πού θά χρειαζόταν γιὰ αὐτὸν τὸν σκοπὸ, κι' ὕστερα βάλθηκε νά συγκεντρώσει τὸ ποσὸν αὐτὸ δίνοντας μιά σειρά συναυλίες.

Ξαναγύρισε λοιπὸν πρῶτα στὴ Βιέννη, ὅπου ἔδωσε πολλές συναυλίες γιὰ τὸ στήσιμο τοῦ μνημεῖου. Ἀπὸ κεῖ ταξίδεψε στὴν Οὐγγαρία, ὅπου ἔγινε δεκτὸς μ' ἀπερίγραπτο ἐνθουσιασμό. Αὐτὴ ἡ ἐπαφὴ του μὲ τοὺς συμπατριῶτες του τὸν ἔκαμε νά νιώσει βαθύτατα καὶ σταθερὰ αἰσθήματα γιὰ τὸν τόπο του: ἡ θεὰ τῆς γενέτειράς του κι' ἡ αὐθόρμητη καὶ θαυμασία μουσικῆ τῶν Βοημῶν τὸν συγκίνησαν τόσο πολὺ, ὥστε ἡ συγκίνησή του φανερώνεται ἐκδηλα στ' ὠραῖο του βιβλίο μὲ τὸν τίτλον «**Γιὰ τοὺς Βοημοὺς καὶ τὴ μουσικὴ τους στὴν Οὐγγαρία**», καὶ σὲ πολλὰς σελίδες τῶν ὠραιότερων συνθέσεών του.

Τὰ περισσότερα κοντσέρτα τοῦ Λίστ, στὴν Οὐγγαρία, δόθηκαν γιὰ ἰδιωτικούς ἢ δημόσιους φιλανθρωπικούς σκοπούς.

Τέλος, στὰ 1840, ὁ Λίστ, ἔφτασε στὴ Γερμανία, στὴ Λειψία. Ἐκεῖ συνάντησε τὸ Μέντελσον, μὲ τὸν ὁποῖο εἶχε, ἀπὸ δέκα χρόνια πρὶν, φιλικότατες σχέσεις, καὶ τὸ Σούμαν πού δὲν τὸν γνώριζε ἀκόμη προσωπικά, μὰ πού εἶχε ἐκτελέσει συχνὰ ἔργα του καὶ πού γι' αὐτὸν εἶχε δημοσιεύσει, στὰ 1837, ἕνα ἄρθρο στὴ **Μουσικὴ ἐφημερίδα**. Ἐξ ἄλλου ὁ Σούμαν ἔτρεφε ἤδη μεγάλη ἐκτίμηση γιὰ τὸ Λίστ, ἀπὸ διάφορες συνθέσεις του πού ἤξερε καὶ προπόντων ἀπὸ τὴ μεταγραφή του γιὰ πιάνο τῆς **Φανταστικῆς συμφωνίας**, κι' εἶχε ἐκδηλώσει τὴ ζωνηρὴ του ἐπιθυμία νά γνωρίσει τὸ διάσημο βιρτουόζο.

Στὸ δρόμο του, ὁ Λίστ σταμάτησε στὴ Δρέσδη, ὅπου ἔγινε δεκτὸς μ' ἕξαλλο ἐνθουσιασμό. Κι' ὅμως παρὰ τὸ εὐόωνο αὐτὸ γεγονός, παρὰ τὴ συμπάθεια μὲ τὴν ὁποῖα τὸν περιέβαλλαν ὁ Μέντελσον κι' ὁ Σούμαν, ἡ πρώτη συναυλία τοῦ Λίστ στὴ

Λειψία δὲν εἶχε καμιά ἐπιτυχία· καί, γιὰ πρώτη φορά στή ζωὴ του, ὁ καλλιτέχνης αὐτὸς βρέθηκε ἀντιμέτωπος μ' ἓνα ψυχρὸ καὶ σχεδὸν ἐχθρικό κοινὸ, ποὺ μόλις καὶ μετὰ βίας χειροκρότησε τὶς μεγαλειώδεις ἐρμηνεῖες του. Ὁ Λίστ πικράθηκε πολὺ γι' αὐτὴ τὴν ὑποδοχὴ· μὰ ὁ Μέντελσον εἶχε τὴν εὐτυχισμένη ἰδέα νὰ ὀργανώσει, ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες, μιὰ ἰδιωτικὴ συναυλία πρὸς τιμὴν τοῦ μεγάλου πιανίστα, ποὺ ἔλαβε μέρος σ' αὐτὴ, καὶ τούτῃ τῇ φορά χειροκροτήθηκε ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἔτσι στὴ δευτέρῃ συναυλία ποὺ ἔδωσε, στίς 24 Μαρτίου 1840, ὁ Λίστ βρῆκε τὸ κοινὸ τῆς Λειψίας μ' ἐντελῶς διαφορετικὲς διαθέσεις ὑπὲρ του. Ἀντίθετα, ὁ τύπος ποὺ κατὰ τὸ μᾶλλον ἦ ἤττον τοῦ ἔδινε τὸν τόνο ἢ ἐφημερίδα *Allgemeine Musik—Zeitung*—ἔδειξε γενικὰ δυσμενεῖς γι' αὐτὸν διαθέσεις, παρὰ τὸ ὑπέροχο ἄρθρο ποὺ δημοσίευσε ὁ Σούμαν στὴ *Neue Zeitschrift für Musik*.

Ἡ διαμονὴ του ὅμως στὴ Λειψία ἔδωσε πολὺ λίγη εὐχαρίστηση στὸ Λίστ. Παρηγορήθηκε ὅμως γι' αὐτὴ του τὴν ἄδικη ἀποτυχία, κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ταξιδιῶν ποὺ ἔκαμε στὰ 1840—1841, στὸ Λονδίνο, στὸ Παρίσι, στὴ Γερμανία καὶ στὴ Δανία. Στὸ Παρίσι συνάντησε γιὰ πρώτη φορά τὸ Ρίχαρντ Βάγκνερ, στὰ 1840, ποὺ γρήγορα συνδέθηκε μαζί του μὲ στενὴ καὶ σταθερὴ φιλία κι' ἀργότερα παντρεύτηκε τὴν κόρη τοῦ Φράντς Λίστ καὶ τῆς Κας Ἀγκού.

Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1841, ὁ Λίστ ἔδωσε στὴν Κολωνία μιὰ ἀπὸ ἐκεῖνες τὶς συναυλίες του, ποὺ τὶς πρόσφερε τόσο γεναιόδωρα γιὰ φιλανθρωπικοὺς σκοποὺς· τῇ συναυλία αὐτὴ τὴν ἔδωσε γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς μητρόπολης αὐτῆς τῆς πόλης. Ἐκεῖ λοιπὸν βρῆκε ὄχι μόνο ἐνθουσιώδη ὑποδοχὴ ἀλλὰ καὶ μιὰ ἀτμόσφαιρα κατανόησης καὶ συμπάθειας. Μετὰ, ξαναγύρισε στὴ Λειψία, ὅπου τὸ κοινὸ τὸν ἀποθέωσε, ἐνῶ ὁ τύπος ἔξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἐπιφυλαχτικὸς καὶ μάλιστα ἐλάχιστα εὐμενής. Στὸ τέλος τῆς ἴδιας χρονιάς, ἔδωσε τὴν πρώτη του συναυλία στὸ Βερολίνο, ὅπου ἀποκόμισε μιὰ μεγάλη σειρὰ θριάμβων. Ἡ κριτικὴ καὶ τὸ κοινὸ ἐγκωμίασαν ὁμόφωνα τὸν

καλλιτέχνη όπως του άξιζε.

Φτάνει να ρίξουμε μιá ματιά στα προγράμματα τών συναυλιών που έδωσε ο Λίστ για να έκτιμήσουμε τόν καταπληχτικό πλούτο του ρεπερτορίου του: στα προγράμματα λοιπόν αυτά βλέπουμε πολλές φουγκες και μιá φαντασία του Μπάχ, σονάτες και δυò κοντσέρτα του Μπετόβεν, έργα του Σοπέν, του Χαϊντελ, του Σκαρλάτι, του Βέμπερ, του Μέντελσον κ. ά., χάρια οί διάφορες μεταγραφές και τά πρωτότυπα έργα του ίδιου του Λίστ, έν όλω πάνω από όγδόντα κομμάτια ή συνθέσεις, που τά περισσότερα άπ' αυτά τά έπαιζε άπό μνήμης· κι αυτός είναι ο μοναδικός άθλος που άναφέρεται στα ως τότε, χρονικά της μουσικής τέχνης.

Είναι πάρα πολύ δύσκολο να παρακολουθήσουμε τόν Λίστ σ' όλες τις περιοδείες που θα κάμει: στα 1842, φτάνει για πρώτη φορά στη Βάϊμαρ, όπου έγκαθίσταται, λίγο άργότερα, για πολλά χρόνια. Ύστερα τόν βρίσκουμε στην Καίνιγκσμπεργκ, στο Βέλγιο, στην Πολωνία και στη Ρωσία. Έκεϊ, συναντάει τόν Γκλίνκα και γρήγορα γίνεται φίλος του, όπως έγινε άργότερα φίλος, από κοντά ή από μακριά, μ' όλους τούς Ρώσους συνθέτες που άκολούθησαν τó δρόμο που έγκαινίασε ο συνθέτης της όπερας **Τη ζωή για τόν Τσάρο**. Στο τέλος του 1843 τόν ξαναβρίσκουμε στη Βάϊμαρ. Αυτή όμως τή φορά δεν παρουσιάζεται στο κοινό σαν άπλός βιρτουόζος, κι ή παραμονή του σ' αυτή τήν πόλη, παραμονή που κράτησε ως τó Φλεβάρη του 1844, στάθηκε κατά κάποιον τρόπο μιá προετοιμασία για τή μακρόχρονη περίοδο κατά τήν όποία θα έγκατασταθεϊ σε λίγο εκεί, για να δημιουργήσει μιá καλλιτεχνική κίνηση, που παρόμοιά της δεν είχε φανεϊ ποτέ, ως τότε.

Ό Λίστ είχε όνομασθεϊ έκτακτος άρχιμουσικός της σύλλης της Βάϊμαρ, και διηύθυνε, κατά τούς τρεις μήνες της παραμονής του εκεί, όκτώ μεγάλες συναυλίες, που στα προγράμματά τους κατεΐχαν κύρια θέση συμφωνίες του Μπετόβεν, ούβερτουρες του Βέμπερ, **ο Βασιλιάς Διήρ** του Μπερλιόζ.

Ύστερα ο Λίστ ξαναρχίζει τó δρομολόγιο τών ταξιδιών

του, πού τόν ξανάφερε στο Παρίσι, όπου έδωσε συναυλίες στις 16 και στις 24 Ἀπριλίου τοῦ 1844. Ἦταν οἱ τελευταῖες δημόσιες συναυλίες πού έδωσε σ' αὐτή τήν πόλη.

Κατά τά ἔτη 1844-1845, διατρέχει τήν Ἰσπανία καί τήν Πορτογαλία, όπου ἀποθεώνεται, περιμένοντας τήν ἡμέρα τῶν ἀποκαλυπτηρίων τοῦ μνημείου τοῦ Μπετόβεν γιά νά πάει στή Μπόν.

Ἡ τελετή αὐτή στάθηκε μιᾶ σημαντική χρονολογία στή σταδιοδρομία τοῦ Λιστ. Πραγματικά, ἀφοῦ, πρῖν ἀπό πολλά χρόνια, συντέλεσε, μέ τίς ἐνέργειές του καί μέ τήν ὕλική του συνδρομή—«διατρέχοντας, ὅπως παρατηρεῖ ὁ Μπερλιόζ, ὅλη τήν Εὐρώπη δίνοντας συναυλίες πού οἱ εἰσπράξεις τους προορίζονταν στό νά ἐνισχύσουν τά ἔξοδα τῶν ἑορτῶν αὐτῶν, ἀκόμα καί προσφερόμενος νά συμπληρώσει τὸ ἔλλειμμα, ἂν ὑπῆρχε»—ἀφοῦ λοιπὸν συντέλεσε ἔτσι στό νά πραγματοποιηθοῦν οἱ γιορτές τῶν ἐγκαινίων τοῦ μνημείου, ὁ Λιστ, ἔλαβε μέρος σ' αὐτές σάν ὀργανωτής, πιανίστας, ἀρχιμουσικός κι' ἀκόμη σά συνθέτης. Ἡ περιγραφή τῶν ἑορτῶν αὐτῶν, γραμμένη ἀπό τὸν Μπερλιόζ (βρίσκεται στό τέλος τοῦ τόμου **Οἱ Βραδιές τῆς Ὀρχήστρας**), μᾶς ἀφηγεῖται πῶς ὁ Λιστ, πρῖν ἀρχίσουν οἱ γιορτές, «διέτρεχε τίς γραμμές τῶν ἑορταστῶν, πασχίζοντας νά θερμάνει τὸ ζῆλο τῶν χλιαρῶν, νά κινήσει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀδιάφορων, νά μεταδώσει σ' ὅλους λίγη ἀπὸ τὴ φλόγα του». Στις 12 Αὐγούστου, διηύθυνε τὴ συμφωνία σὲ ντὸ ἐλάσσονα καί τὸ φινάλε τοῦ **Φιντέλιο**· κὴ ἑρμηνεῖα τῶν δυὸ αὐτῶν ἀριστουργημάτων ἐκ μέρους του κατέπληξε κὴ ἐνθουσίασε τὸ ἀκροατήριον. Ὑστερα ὁ Λιστ κάθησε στό πιάνο κὴ ἔπαιξε τὸ κοντσέρτο σὲ **μι ὕφηση**. Τὴν ἄλλη μέρα, ἡ συναυλία ἄρχισε μὲ μιᾶ καντάτα μὲ σόλα, χορωδία καί ὀρχήστρα, γραμμένη εἰδικὰ ἀπὸ τὸ Λιστ γι αὐτὴ τὴν περίσταση. Πολλοὶ βρῆκαν ἄτοπο τὸ ὅτι διάλεξαν γιά μιᾶ τέτοια τελετὴ αὐτὸ τὸ ἔργο, πού ἦταν γραμμένο ἀπὸ ἕναν πιανίστα, ἐνῶ ὑπῆρχαν τόσοι «πραγματικοὶ» συνθέτες, πού ἄλλο δὲν ἤθελαν παρὰ νά προσφέρουν μιᾶ καντάτα γι αὐτὴ τὴν περίσταση.